

УПРАВЛІНСЬКИЙ ОБЛІК: НОВІ ПІДХОДИ

Останнім часом у всіх галузях економіки підсилюється конкурентна боротьба – одним з головних інструментів у цій боротьбі стає зниження собівартості продукції. Однак, перш ніж переходити до рішучих адміністративних дій по зниженню витрат, їх необхідно правильно порахувати та розподілити між різними видами продукції, що випускається.

Серед великої кількості методик класифікації витрат прийнято виділяти два найпоширеніших і використовуваних на практиці підходи, а саме розподіл витрат стосовно об'єкту витрат і розподіл стосовно зміни обсягу виробництва [1, с.82].

Відповідно до першої методики витрати підрозділяються на прямі та непрямі. Прямі витрати можна віднести безпосередньо на об'єкт витрат економічно виправданим способом. Непрямі витрати не мають прямого зв'язку з об'єктом витрат і звичайно відносяться до декількох об'єктів витрат. Дана класифікація використовується при вивченні впливу на витрати рішення про випуск певної продукції незалежно від передбачуваного обсягу виробництва.

При використанні другої методики виділяються змінні та постійні витрати. Змінні витрати – це витрати, загальна сума яких змінюється прямо пропорційно зміні обсягу виробництва. Постійні витрати – частина витрат за певний період, загальна сума яких не змінюється при зміні обсягу виробництва. Дані витрати прийнято називати умовно-постійними (або умовно-змінними), для простоти розрахунків їх часто поєднують відповідно з

постійними або змінними витратами. Виходячи з логіки описаної класифікації витрат, можна зробити висновок про те, що вона використається для вивчення впливу зміни обсягу виробництва на величину витрат. Який же із цих двох методів використовувати для розрахунку собівартості продукції?

Розглянемо послідовно обидва підходи, відзначивши достоїнства та недоліки кожного з них. Класифікація витрат на прямі та непрямі використовується для калькуляції собівартості одиниці продукції методом повного поглинання. При цьому методі всі прямі, а також всі непрямі виробничі витрати (як постійні, так і змінні) включаються до собівартості виробленої продукції. Непрямі витрати розподіляються між видами продукції пропорційно обраним базам розподілу [2].

У минулому метод повного поглинання широко використовувався у плановій економіці для прийняття управлінських рішень в умовах повного завантаження виробничих потужностей і відсутності цінової конкуренції. Однак у сучасності завантаження виробничих потужностей визначається, у першу чергу, наявністю попиту на продукцію, що багато у чому залежить від його ціни. Тому одним з основних питань, що постає перед керівником, яка буде собівартість готової продукції при певному обсязі виробництва.

Таким чином, розподіл витрат методом повного поглинання більш обґрунтований з теоретичної точки зору, однак менш зручний з погляду практичних питань, що постають перед підприємством.

Багатьох недоліків можна уникнути, якщо використовувати метод розподілу витрат на основі виділення змінних і постійних витрат. Наприклад, при використанні цього методу у вартість запасів включаються тільки змінні витрати (як прямі, так і непрямі), а постійні витрати ставляться на витрати періоду. Це дозволяє повністю позбавити прибуток від впливу зміни запасів.

Однак найбільша практична цінність методу змінних витрат полягає в тому, що він надає широкі можливості для аналізу та прийняття управлінських рішень в умовах швидко мінливого ринкового середовища. Не

випадково саме цей метод використовується у західних системах управлінського обліку.

Найбільше поширення одержали наступні аналітичні інструменти, що використовують інформацію про змінні та постійні витрати:

- аналіз залежності витрати - обсяг – прибуток;
- ціноутворення на основі маржинального доходу;
- вибір альтернативного варіанта [1, с.107].

Для прийняття рішень про обсяг виробництва керівникові необхідно знати, яким образом такі рішення позначаються на вартості, виторзі та, відповідно, прибутку. Знаючи змінні витрати на одиницю продукції та загальну величину постійних витрат при заданому обсязі реалізації, можна розрахувати передбачуваний прибуток підприємства.

Сфера застосування методу змінних витрат у нашій країні стримується тим, що офіційна система бухгалтерського обліку, як і раніше, орієнтована на метод повного поглинання. Крім того, автоматизація управлінського обліку в основному здійснюється у тісному взаємозв'язку з даними бухгалтерського обліку. Рідко хто зважується на здійснення дворазового уведення даних у бухгалтерську й управлінську бази даних. У результаті переважним принципом класифікації витрат є їхній розподіл на прямі та непрямі з наступним застосуванням методу повного поглинання для калькулювання собівартості продукції. Тобто, необхідно змінювати якщо не облікову систему взагалі, то хоча б облікову політику підприємств у частині управлінського обліку.

Список використаних джерел:

1. Нападовська Л.В. Управлінський облік: підруч. для студ. вищ. навч. закл. / Л.В. Нападовська. – К. : Книга, 2004. – 544 с.

2. Управленческие и коммерческие расходы [електронний ресурс] // режим доступу <http://audit.ru/articles/2439>